

Woorden doen ertoe

Kies zorgvuldig. Woorden hebben gevolgen en beïnvloeden hoe mensen met hiv worden gezien en hoe zij zichzelf en hun leven ervaren. Zorgvuldig gekozen taal kan misverstanden verkleinen, angst verminderen en het gesprek over hiv open en feitelijk houden. Zo werken we samen aan een samenleving waarin mensen met hiv zich gezien en gehoord voelen. Door bewust te kiezen voor duidelijke en mensgerichte taal dragen we bij aan gelijkwaardigheid en aan het verminderen van hiv-(zelf)stigma.

Voor wie? Iedereen die over hiv spreekt – van zorgmedewerkers en wetenschappers tot journalisten, leraren en mensen met hiv zelf – kan met woorden bijdragen aan meer kennis, meer begrip en minder stigma.

Taal verandert. In deze gids markeren we termen die we zelf niet gebruiken als ‘wordt niet gebruikt’, omdat ze minder aansluiten bij hedendaags en mensgericht taalgebruik.

Categorieën. Woorden en begrippen zijn geordend in categorieën, zodat de taalwijzer toegankelijk blijft en uitnodigt tot reflectie in verschillende contexten.

 Mensen & identiteit

 Medische termen

 Beeldtaal & framing

 Schrijfwijze & stijl

Mensen & identiteit

Als vereniging voor en door mensen met hiv stellen we altijd de mens centraal, niet de diagnose. Dit sluit aan bij het principe van *People-First Language*, dat ook internationaal wordt onderschreven, onder andere door UNAIDS.

We spreken daarom over 'mensen met hiv' of 'een persoon met hiv', en niet over labels die iemand reduceren tot een aandoening. Zo erkennen we dat mensen meer zijn dan hun diagnose en dat zij zelf regie hebben over hun identiteit en verhaal.

Over wie hebben we het?

Term	Toelichting
... heeft hiv	Mensgerichte formulering die hiv benoemt als onderdeel van iemands leven, niet als identiteit. In plaats van: ... is hiv-positief, ... is positief, ... is hiv-patiënt, ... is seropositief. ... leeft met hiv - formulering die veel mensen met hiv zelf gebruiken. De Hiv Vereniging gebruikt deze formulering doorgaans niet, omdat 'leven met' bij andere chronische aandoeningen meestal ook niet wordt gebruikt.
Mensen met hiv	Zet mens centraal en voorkomt reducerende labels. In plaats van hiv-positieven of hiv-patiënten.
<i>Lifetime survivors</i>	Mensen die met hiv zijn geboren of hiv hebben gekregen via borstvoeding noemen zichzelf vaak <i>lifetime survivors</i> .
<i>Long term survivors</i>	Deze term beschrijft de groep mensen die hun hiv-diagnose kregen voor 1996. Afgekort wordt ook vaak LTS'er of LTS'ers gebruikt.
... heeft aids	Feitelijke formulering voor het benoemen van een medische diagnose.
... heeft een vergevorderde hiv-infectie	Nauwkeurige term voor een fase waarin het afweersysteem ernstig is verzwakt. Alternatief voor aids.
Mensen die zijn overleden aan de gevolgen van aids	Mensgerichte formulering die ook bij overlijden de persoon centraal stelt. In plaats van aidsslachtoffers of aidsdoden. Je overlijdt eigenlijk niet direct aan aids. Door aids kan je afweer zo zwak worden dat je sterft aan een andere ziekte.
Mensen met een verhoogde kans op hiv	Alternatief voor risicogroepen; benadrukt context en omstandigheden in plaats van vaste groepen.

De tabel hieronder laat zien dat stigma niet alleen zit in ongelukkige formuleringen, maar ook in de manier waarop taal mensen medicaliseert, in een bepaald kader plaatst, bepaalde beelden oproept en impliciete hiërarchieën creëert.

Wordt niet gebruikt

Term	Toelichting
PLWHA / PLHIV	Afkortingen kunnen praktisch zijn, maar bij mensen kunnen ze afstand creëren.
Aidsdrager	Medisch onjuist en niet mensgericht.
Aidspatiënt	Legt de nadruk op voortdurende ziekte, terwijl veel mensen met hiv gezond leven.
Aidsdoden	Legt de focus op overlijden en laat weinig ruimte voor de persoon en het leven daaromheen.
Aidsslachtoffer	Gebruikt slachtoffertaal en benadrukt machteloosheid, terwijl eigen regie en veerkracht ook onderdeel zijn van het verhaal.
Hiv-patiënt	Richt zich vooral op ziekte, terwijl het uitgangspunt is om de persoon centraal te stellen.
Drager (van hiv / van het virus)	Het kan de indruk wekken dat iemand alleen een virus bij zich draagt (en het zelf niet heeft). Ook kan het mensen reduceren tot hun infectiestatus.
Hiv-lijdens	Benadrukt lijden en sluit minder aan bij hoe veel mensen met hiv zichzelf zien.
(De persoon is) hiv-positief	Legt de nadruk op de diagnose of testuitslag in plaats van op de persoon.
Mensen die leven met hiv	Bij andere chronische aandoeningen gebruiken we deze formulering meestal niet. Daarom kiezen we bij hiv voor een benaming die meer normaliserend werkt.
Seropositief	Medische term die vooral de testuitslag benadrukt en weinig zegt over de persoon.
Homoziekte	Koppelt hiv onterecht aan seksuele oriëntatie en wekt de indruk dat hiv uitsluitend voorkomt bij homoseksuelen. Dit houdt misvattingen in stand en draagt bij aan stigmatisering van zowel homoseksuele mensen als mensen met hiv.
Transseksuelen	Is een sterk gemedicaliseerde benaming die minder aansluit bij hedendaags taalgebruik rond genderidentiteit.
Illegalen / Uitgeprocedeerd / Vreemdelingen	Deze termen reduceren mensen tot een juridische status en kunnen ontmenselijkend werken. Ze maken geen onderscheid tussen persoon en situatie en laten weinig ruimte voor de complexiteit van iemands verblijfsrechtelijke context.
Risicogroepen	Deze term suggereert dat het risico op hiv vastzit aan bepaalde groepen mensen. Daardoor kan de indruk ontstaan dat anderen geen risico lopen, terwijl hiv samenhangt met omstandigheden en toegang tot preventie en zorg, niet met iemands identiteit. De term kan bovendien bijdragen aan stigma en uitsluiting.

Medische termen

In deze categorie leggen we medische termen uit die vaak worden gebruikt in informatie en zorg rond hiv. We kiezen voor woorden die duidelijk en feitelijk zijn, en die helpen misverstanden te voorkomen. Waar mogelijk gebruiken we medische termen op een manier die begrijpelijk blijft en de mens centraal houdt.

Wat bedoelen we precies?

Term	Toelichting
Hiv	<i>Human immunodeficiency virus</i> Het virus dat het afweersysteem aantast wanneer iemand geen behandeling krijgt.
Het virus overdragen	Maakt op een heldere manier duidelijk hoe hiv wordt doorgegeven.
Hiv-test	Een test om te onderzoeken of iemand hiv heeft.
De hiv-test is positief / De uitslag is positief voor hiv	Dit verwijst uitsluitend naar de testuitslag.
Aids	<i>Acquired immune deficiency syndrome</i> Een fase van hiv waarbij het afweersysteem sterk is verzwakt. De term <i>vergevoerde hiv</i> wordt ook gebruikt.
Hiv-infectie	De medische term voor het hebben van hiv.
In medische context: infectieus / infecteren	Geschikt voor medische of wetenschappelijke context om de overdracht van hiv te beschrijven, minder passend in dagelijkse communicatie.
Patiënt met hiv of aids	In medische context (bijvoorbeeld in een ziekenhuis) kan iemand met hiv of aids een patiënt zijn. In algemene communicatie geven wij de voorkeur aan termen als <i>persoon met hiv</i> of <i>mensen met hiv</i> .
n=n niet meetbaar = niet overdraagbaar	Als hiv door behandeling niet meetbaar is met de gebruikte test (bijvoorbeeld <50 of <200), kan het virus niet worden overgedragen. Ook bij een sterk onderdrukte viruswaarde (≤ 1000 virusdeeltjes) is overdracht niet mogelijk. Via seks is hiv bij goede behandeling niet overdraagbaar. Het virus is dan onder controle.

Wordt niet gebruikt

Term	Toelichting
Aidstest	Er bestaat geen test voor aids; een test onderzoekt of iemand hiv heeft.
Hiv virus	Dubbel gezegd; het woord 'virus' zit al in hiv.
Hiv-besmetting / besmetten	Deze woorden kunnen de indruk geven dat hiv makkelijk wordt doorgegeven en een gevoel oproepen van 'vies'.
Hiv/aids als vaste combinatie	<p>Hiv en aids betekenen niet hetzelfde. Hiv is een virus. Aids is een fase die kan ontstaan bij onbehandelde hiv. De meeste mensen met hiv krijgen geen aids.</p> <p>Het samen gebruiken van hiv/aids kan verwarring geven, ook bij termen als hiv/aids-preventie.</p> <p>Hiv-preventie gaat over het voorkomen van hiv, bijvoorbeeld met condooms, PrEP en schone naalden.</p> <p>Aids-preventie gaat over het voorkomen van ernstige gezondheidsproblemen bij mensen met hiv, onder andere door tijdige behandeling en aandacht voor gezondheid.</p> <p>Daarom worden in deze gids de termen hiv en aids afzonderlijk gebruikt, passend bij de context.</p>

Beeldtaal & framing

Woorden doen meer dan informatie overbrengen. Ze roepen beelden, emoties en associaties op. In communicatie over hiv kunnen sommige woorden onbedoeld angst, schuld of afstand oproepen. Andere woorden helpen juist om hiv te plaatsen in een bredere context van zorg, preventie en mensenrechten.

Term	Toelichting
Aanpak van hiv	Benadrukt een brede en gezamenlijke benadering, waarin preventie, behandeling, zorg, beleid en sociale factoren samenkomen.
Antwoord op hiv	Legt de nadruk op oplossingen en verantwoordelijkheid van systemen en samenleving, in plaats van op schuld of strijd.
hiv-respons	Wordt vaak gebruikt in beleid en onderzoek en verwijst naar het geheel van maatregelen, zorg, preventie en ondersteuning rondom hiv.

Wordt niet gebruikt

Term	Toelichting
Bestrijding	Roept het beeld op van een vijand of gevecht. Dit kan de indruk wekken dat het probleem bij mensen ligt, in plaats van bij barrières zoals toegang tot zorg, preventie en informatie.
Strijd / vechten tegen hiv of aids	Zet hiv neer als iets waartegen gevochten moet worden. Deze framing kan onbedoeld schuld, falen of heldendom suggereren en past minder bij een mensgerichte benadering.
Brandhaard	Roept beelden op van gevaar en dreiging en kan groepen of regio's stigmatiseren. De term maakt complexiteit onzichtbaar en kan leiden tot wij-zij-denken.

Schrijfwijze & stijl

Consistente schrijfwijze helpt om teksten duidelijk, rustig en toegankelijk te houden. Ook bij hiv draagt een bewuste schrijfwijze bij aan normalisering en hedendaags taalgebruik.

Term	Toelichting
Hiv (kleine letters)	In het Nederlands is <i>hiv</i> ingeburgerd als zelfstandig begrip. Daarom schrijven we het met kleine letters. Dit sluit aan bij hedendaags taalgebruik en draagt bij aan een meer normaliserende benadering.
Aids (kleine letters)	<i>Aids</i> wordt geschreven als gewoon zelfstandig naamwoord, net als andere ziektebeelden

Wordt niet gebruikt

Term	Toelichting
HIV (hoofdletters)	Internationale schrijfwijze; in het Nederlands schrijven we hiv met kleine letters.
AIDS (hoofdletters)	Internationale schrijfwijze; in het Nederlands schrijven we aids met kleine letters.

Toelichting

De inhoud van deze taalwijzer is gebaseerd op de taalwijzer van de Hiv Vereniging (2022) en de *UNAIDS Terminology Guidelines* (2024).

De taalwijzer stimuleert taalgebruik dat aannames vermijdt en ruimte laat voor verschillende ervaringen.

Deze taalwijzer is bedoeld als een uitnodiging om samen te blijven leren en in gesprek te blijven over taal. Heb je vragen, feedback of suggesties? Mail gerust (graag zelfs) onze redactie via:

redactieraad@hivvereniging.nl

Bronnen & verdieping

Deze taalwijzer is bewust beknopt opgezet. Voor wie zich verder wil verdiepen in inclusief, mensgericht en niet-stigmatiserend taalgebruik, zijn aanvullende gidsen en bronnen beschikbaar.

De onderstaande gidsen zijn breder inzetbaar voor diversiteit en inclusieve communicatie, ook in contexten rond seksualiteit, gender en hiv.

Nederlands

[DE INCOMPLETE STIJLGIDS WOMEN Inc.](#)

(2024) Gids over (gender)gelijkwaardig communiceren: het herkennen van stereotypen en het zorgvuldig gebruiken van termen rond gender, etniciteit, achtergrond, opleiding en eventuele beperkingen.

[Taaltips over hiv en seksuele gezondheid](#)

Sensoa Een praktische handleiding met concrete taaltips om zorgvuldig en respectvol te spreken of schrijven over hiv en seksuele gezondheid.

[Inclusieve schrijfwijzer Nederlands Huisartsen](#)

Genootschap (NHG) Richtlijnen voor inclusief en zorgvuldig taalgebruik in gezondheidscommunicatie (gericht op brede gezondheidsthema's).

[Inclusieve taal bij Springer Media Springer](#)

Media Breed toepasbare Nederlandse gids voor inclusief taalgebruik met aandacht voor diversiteit, gender en gezondheid (niet hiv-specifiek, maar relevant).

[Bi+ Inclusieve Taalwijzer Bi+](#)

Deze taalwijzer ondersteunt bewuste en inclusieve communicatie over bi+ identiteit en seksuele diversiteit, met praktische richtlijnen voor passend taalgebruik in verschillende contexten.

[Het Taaldossier Oneworld.nl](#)

Een verzameling artikelen en dossiers over taal en taalgebruik, en verschillende artikelen over inclusief en dekoloniaal taalgebruik. Deze gaan onder andere over genderongelijkheid, validisme en dekolonisatie van taal, en zijn bedoeld om bewustwording en discussie te stimuleren over hoe taal onze samenleving vormgeeft.

Engels

[UNAIDS Terminology Guidelines](#) **UNAIDS** (2024) Een internationale handleiding voor consistente, actuele en respectvolle terminologie in hiv-gerelateerde communicatie.

[Language for HIV Cure](#) **AVAC** Een praktische handleiding met aanbevolen, respectvolle termen om duidelijk en inclusief te spreken over *HIV-cure*-onderzoek en -resultaten.

[Why Language Matters](#) **The Well Project** Resource over taal, zelfbeeld en empowerment van vrouwen en meisjes met hiv.

[Inclusive language guides](#) **Maastricht University** Een beknopte uitleg en handvatten voor het gebruiken van taal die iedereen respectvol en inclusief aanspreekt, met focus op gender-inclusieve communicatie.

[Inclusive Language Style Guide](#) **University of Groningen** Een stijlwijzer met aanbevolen termen en richtlijnen voor inclusief taalgebruik over identiteit, gender, vermogen en achtergrond.